

Den videnskabelige Dannelse er ikke stor i Landet

Taler
Jacob Aall

Dato
8 mai 1814

Sted
Eidsvoll

Omstendigheter

Riksforsamlingens debatt om borgerrett og stemmerett

- 1 Omendskjønt de Grunde, som et af Forsamlingens ærede Medlemmer har fremsat for Indførelsen af Indfødsretten i Landet, ere meget vigtige, saa tillader jeg mig dog at troe, at dette Forslag, antaget som en Lov i vores Constitution, der strax blev sat i Kraft, ikke vilde være passende til Landets nærværende
- 5 Forfatning.

Nye Staters Organisationer ere forbundne med de største Vanskeligheder. Mange og forskjellige Talenter behøves for at udarbeide en ny Lovgivning for Staten, passende til Landets Tary, og til at udføre den foreskrevne Norm paa en

10 for Samfundet gavnlig Maade. Fornemmeligen maa dette være Tilfældet, naar Forskjellen imellem det Gamle og Nye er saa stor, som i vores Stat, og naar Overgangen fra en aldeles Udelukkelse fra alt Regjerings-Vassen til Deeltagelse i de fleste Grene af Statsbestyrelsen er saa bestemt, og skeer saa pludseligen, som her. Jeg veed saare vel, at Norge ikke viger for de fleste andre Lande i almindelig

15 Cultur. Min Agtelse for denne har jeg havt Leilighed til at lægge for Dagen. Men jeg tilføier frimodigen, at den videnskabelige Dannelse ikke er stor i Landet, ikke har kunnet være det, fordi ingen Høiskole hidtil var i Norge. Efter min Overbeviisning kan Norge altsaa ikke vente i sit eget Skjød og iblandt sine egne Sønner at finde alle de videnskabeligen dannede Mænd, som behøves for at

20 ordne vor Lovgivning, og for at besætte værdigen de Embeder, som kræve Talenter, hvilke Normænd hidtil saa sjeldent havde Leilighed til at uddanne. Man berøve Landet de Danske Mænd, som nu findes blandt os, og man vil vanskeligen kunne erstatte deres Savn!

- 25 Tvende Stater, som i flere Aarhundrer vare forenede, ere blevne adskilte fra hinanden. Det politiske Baand sønderreves, de borgerlige Forbindelser vedblive. Den Danske og Norske Nation ere i den Henseende saa nøie forbundne, at

30 Loven ikke, uden ar frembringe den smerteligste Forvirring, kan sønderrive
Forbindelsen. Jeg dadler ikke den Danske Regjerings Fremgangsmaade mod
Norge; thi jeg betragter ikke denne Sag i det samme Lys, som de fleste af mine
Medborgere; men, i hvad endog den Danske Regjering kan have forbrudt mod
Norge, det Danske folk har ingen Deel deri. Normænd yndedes stedse paa
Danmarks Sletter; man lære Bekræftelsen deraf i disse Trængsels og
35 Gjenvordigheds Dage! I denne Forsamling ere maaskee faa cultiverede Mænd,
som jo [mod. norsk: ikke] ere bundne til Danske Familier ved Kjærligheds,
Venskabs og modtagne Velgjerningers ømme Baand.

40 Det strider derfor mod min Følelse at samtykke en Lov, som kunde berøve
Landet en stor Deel af dets hæderværdige Indbyggere, og som kunde hindre
Danske Mænd, der ønskede, enten af Agtelse for os eller formedelst Familie-
Forbindelse, at dele Skjæbne med os, fra at søge vort Land, naar de berøvede
dem eller deres Born Adgang til Embeder, eller naar dette blev alt for vanskeligt.
Thi formener jeg, at de Bestemmelser, som 53de §. indeholder, ei bør forandres.

45

Kilde

Eli Fure (red): Eidsvoll 1814. Oslo 2013, s. 202-203

Emneoversigt

1814, Borgerrett, Innlegg i Stortinget, Stemmerett

50

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/den-videnskabelige-dannelse-er-ikke-stor-i-landet>

55

60

65